

TRT 1 Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması Tilâvetlerindeki

Benzer Nağmelerin Tespiti Üzerine Bir İnceleme

Mustafa Asım Akkuş | <https://orcid.org/0000-0001-5327-6017>
mustafaasimakkus@aybu.edu.tr

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | <https://ror.org/05ryem72>
Türk Müsiki Devlet Konservatuarı, Türk Müziği Bölümü,
Türk Din Müsiki Ana Sanat Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Hız Peygamber'in Kur'an-ı Kerim'i güzel sesle okumayı tavsiye etmesi sebebiyle günümüze kadar Kur'an-ı Kerim'in güzel sesle okunması hususunda özen gösterilmiş, bu süreçte müsikî özellikle makam, işlevsellik açısından önemli bir görev üstlenmiştir. Yüzyıllar boyu müsikînin gelişmesiyle Kur'an-ı Kerim tilâveti de icrâ açısından gelişim göstermiş, çeşitli üslup ve tavırlar ortaya çıkmıştır. Türk tilâvet üslubu da bu üslüplardan birisi olmuş ve birçok Türk kârî bu tavrın gelişmesine icrâlarıyla katkı sağlamıştır. Bu bağlamda çalışmanın girişinde tavrı ve üslup tanımları üzerinde durulmuş, Türk tilâvet üslubunun gelişimine katkı sunan kârîlere değinilmiş ve isimlerine yer verilmiştir. Kur'an-ı Kerim'i güzel okuyan kârîleri tespit etmek amacıyla 2017 yılından itibaren "TRT 1 Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması" düzenlenmiş ve 2023 yılı itibarıyla de 7. Sezonu her yıl olduğu gibi Ramazan ayında yayınlanmıştır. Bu çalışmada "TRT 1 Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması"nın bütün sezonlardaki gün, hafta birincileri ve finalistlerin isimlerine yer verilmiş, video kayıtları dinlenmiş ve ortak nağmeler tespit edilmiştir. Dinlenen videoların linklerine ve tespit edilen nağmelerin dakikalarına dipnotlarda yer verilmiştir. Tespit edilen nağmeler notaya alınmıştır. Bu vesileyle tilâvetler arası etkileşimin hangi nağme örgülerinden oluştuğuna dair bir örneklem sunulmuştur. Bu bağlamda nağmenin üslup ve tavra olarak etkili gözlemlenmiş ve somutlaştırmak maksadıyla notadan yararlanılmıştır. Notasyon neticesinde Kur'an-ı Kerim tilâvetinde nağmelerin tıpkı diğer Türk müsiki türlerinde olduğu gibi üslup ve tavrı geliştirmede etkili olduğu görülmüştür. Nağmelerin tespiti sırasında makamsal açıdan gruplandırma yapılmıştır. Yapılan gruplandırmalarda karar perdeleri esas alınarak tasnife gidilmiştir. Yapılan incelemeler neticesinde ağırlıklı olarak uşşak, hicaz, rast, nihâvend ve sabâ makamlarına rastlanılmıştır. Makamlardan en çok uşşak makamının kullanıldığı görülmüş ve benzerliği tespit edilen nağmeler "Mus2" programıyla notaya alınmıştır.

Anahtar Kelimeler

Türk Din Müsiki, Cami Müsiki, Kur'an-ı Kerim Tilâveti, Tavrı, Makam

Öne Çıkanlar

- TRT 1 Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması'ndaki benzer nağmelerin tespit edilmesi ve notaya alınması ile nağmelerin uygulanabilirliği incelenmiştir.
- Kıraat, tilâvet, üslup, tavrı kavramları üzerinde durulmuş, bu kavramlar farklı bir perspektiften değerlendirilmiş ve tavrı çeşitlerinden Türk ve Arap tavrı kavramlarına değinilmiştir.

- Kur'ân-ı Kerim tilâvetinde nağmelerin tecvid kâidelerine göre nerede yapılması gerektiği ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.
- TRT 1 Kur'ân-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışmasının kuruluşundan ve yarışmacılardan bahsedilmiş ve dinlenen yarışmacıların hangi kriterlere göre dinlendiği belirtilmiştir.
- Dinlenen kayıtlardaki benzer nağmelerin notası alınmış, sezon, bölüm, sûre, ayet bilgilerine ve linklerine dipnotta yer verilmiştir.

Atıf Bilgisi

Akkuş, Mustafa Asım. "TRT 1 Kur'ân-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması Tilâvetle-rindeki Benzer Nağmelerin Tespiti Üzerine Bir İnceleme". Eskiye-ni 50 (Eylül 2023), 799-818.

<https://doi.org/10.37697/eskiyeni.1307326>

Geliş Tarihi	30 Mayıs 2023
Kabul Tarihi	1 Eylül 2023
Yayın Tarihi	30 Eylül 2023
Hakem Sayısı	Ön İnceleme: İki İç Hakem (Editörler – Yayın Kurulu Üyeleri) İçerik İncelemesi: İki Dış Hakem
Değerlendirme	Çift Taraflı Kör Hakemlik
Etik	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Turnitin
Etik Bildirim	eskiyenedergi@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanır. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr

A Study on the Determination of Similar Tunes of

TRT 1 Qur'an Recitation Contest

Mustafa Asım Akkuş | <https://orcid.org/0000-0001-5327-6017>
mustafaasimakkus@aybu.edu.tr

Ankara Yıldırım Beyazıt University | <https://ror.org/05ryemn72>
Turkish Music State Conservatory, Department of Turkish Music, Turkish Religious Music Main Art Branch, Ankara, Türkiye

Abstract

Due to the Prophet's recommendation to recite the Qur'ān with a beautiful voice, care has been taken to recite the Qur'ān with a beautiful voice until today, and in this process, mūsikī (music) and maqām (a system of scales) have played an important role in terms of functionality. With the development of mūsikī for centuries, the recitation of the Qur'ān has also developed in terms of performance, and various styles and attitudes have emerged. The Turkish attitude has been one of these attitudes, and many Turkish reciter (qāri) have contributed to the development of this attitude with their performances. In this context, at the beginning of the study, the definitions of attitude and style are emphasized, and the reciters who contribute to the development of the Turkish tilawat (recitation) are mentioned and their names are given. In order to identify the readers who can recite the Qur'ān beautifully, the Qur'ān Recitation Contest has been organized on TRT 1 since 2017, and as of 2023, the 7th season has been broadcast in Ramadan, as it is every year. In this study, the names of the day, week winners and finalists of the TRT 1 Qur'ān Recitation Contest in all seasons were included, the video recordings were listened and common tunes were determined. The links of the listened videos and the minutes of the tunes are given in the footnotes, and then detected tunes were notated. In this way, a sampling of the tune of melodic patterns in the interaction between the recitations is presented. In this context, the effect of the tune as a style and attitude has been observed and the notation has been used to concretize it. As a result of the notation, it was seen that tunes in the recitation of the Qur'ān are effective in improving the style and attitude, just like in other Turkish music genres. During the determination of the tunes, they were grouped in terms of maqām. In the groupings made, the classification was made on the basis of decisive tones. As a result of the study, mainly 'ushshāq, hijāz, rast, nihāwand and şabā maqām were encountered. It was seen that the 'ushshāq maqām was used the most among the maqāms and the notation of the tunes was done with the "Mus 2" program.

Keywords

Turkish Religious Music, Mosque Music, Qur'ān Recitation, Attitude, Maqām

Highlights

- The applicability of the tunes was examined by detecting and notating the similar tunes in the "TRT 1 Qur'ān Recitation Contest".
- The concepts of qira'at (modes of recitation), tilawat (recitation), style, and attitude were emphasized, these concepts are evaluated from a different perspective, and the concepts of Turkish and Arab attitudes were mentioned.

- In the recitation of the Qur'an, information about where the tunes should be performed according to the principles of tajweed is given.
- The establishment of the TRT 1 Qur'an Recitation Contest and the contestants were mentioned, and it was stated according to which criteria the contestants were listened to.
- The similar tunes in the recordings were notated, and the information about the season, episode, surah, verse and links are given in the footnote.

Citation

Akkuş, Mustafa Asım. "A Study on the Determination of Similar Tunes of TRT 1 Qur'an Recitation Contest". *Eskiyeni* 50 (September 2023), 799-818.

<https://doi.org/10.37697/eskiyeni.1307326>

Date of submission	30 May 2023
Date of acceptance	1 September 2023
Date of publication	30 September 2023
Reviewers	Single anonymized - Two Internal (Editorial board members) Double anonymized - Two External
Review reports	Double-blind
Plagiarism checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest
Complaints	eskiyenidergi@gmail.com
Grant Support	No funds, grants, or other support was received.
Copyright & License	Author(s) publishing with the journal retain(s) the copyright to their work licensed under the CCBY-NC 4.0 . https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

Giriş

Kur'ân-ı Kerim tilâveti, Kur'ân-ı Kerim'in kendi kurallarına ve usûlüne uygun olarak okunması demektir.¹ Bu sebeple tilâvet kıraatten ayrılmaktadır. Kıraat; lügatte Kur'ân'ı okumak ve telaffuz etmek olarak ifâde edilir. Tilâvet ise Kur'ân'ın usûlüne uygun okunması, emir ve yasaklarına teşvik, uyarılarını hayata geçirmek anlamında kullanılır.² Bu bağlamda tilâvetin daha hususi bir mahiyeti vardır. Bu sebeple her tilâvet bir kıraat fakat her kıraat bir tilâvet sayılmamaktadır. Yani tilâvet, Kur'ân'ın anlamına vâkif, harflerin ve kelimelerin telaffuzlarına dikkat ederek tecvid kaidelerine uygun bir şekilde okumaktır. Kur'ân-ı Kerim tilâvetinin bu şekilde okunmasına tertîl üzere okumak denilmektedir.³

Kur'ân-ı Kerim'in tilâvet edilmesi esnasında güzel sesin de önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Bu konuda Kur'ân, “Kur'ân'ı açık açık, tane tane oku”⁴ diyerek Kur'ân'ın güzel okunmasını belirtmektedir. Aynı şekilde Hz. Peygamber “Kur'ân'ı seslerinizle süsleyiniz”⁵, “Kur'ân ile teğanni etmeyen bizden değildir.”⁶ gibi hadisleriyle Kur'ân'ın güzel sesle okunmasına vurgu yapmaktadır. Kur'ân ve sünnetin güzel sese yaptığı vurgu sebebiyle birçok hâfız ve kârî Kur'ân'ı güzel sesle okumak için mûsikîyi araç olarak kullanmışlardır.⁷ Fakat mûsikîyi kullanırken keyfi hareket edilmemesi ve Kur'ân'ın usûl ve esaslarına öncelik verilmesinin gerekliliği de vurgulanmıştır.⁸

İslâm medeniyetinde, Hz. Peygamber döneminden günümüze kadar güzel sesli imam ve müezzinlere önem verildiği bilinmektedir. Nitekim Hz. Peygamber'in güzel sesli sahabeyi müezzin olarak tercih etmesi güzele ve güzel sese olan muhabbetini göstermektedir.⁹ Türk İslâm medeniyetinde de bu hassasiyete ehemmiyet verilmiş, Kur'ân eğitiminde de güzel ses ve mûsikî ön planda olmuştur.¹⁰ Kur'ân eğitiminde fem-i muhsin¹¹ denilen kavram, kıraatte güzel ve düzgün bir ağza/okuyuşa sahip bir hocanın önünde hoca-talebe ilişkisi ile eğitim almaktır. İslâmî ilimlerin birçoğunda olduğu gibi mûsikîde de uygulanan bir metod olarak karşımıza çıkan rahle-i tedris eğitimi de hoca-

¹ Fatih Koca-Ahmet Hakkı Turabi, “Kur'ân-ı Kerim Tilâveti”, *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, ed. Ahmet Hakkı Turabi (Ankara: Grafiker Yayınları, 2021), 93.

² Abdurrahman Çetin, “Tilâvet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 41/155.

³ Zeynep Maide Karakurt, “Kur'ân-ı Kerim Tilâveti”, *Türk Din Mûsikîsi*, ed. Mehmet Tıraşçı (Ankara: Nobel Yayınları, 2023), 121. Detaylı bilgi için bk. Nihat Temel, *Kıraat ve Tecvid İstılahları* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2020), 163.

⁴ Müzzemmil 73/4.

⁵ Süleyman Uludağ, *İslâm ve Mûsikî* (İstanbul: Dergah Yayınları, 2015), 93.

⁶ Muhammed b. İsmail el-Buhârî, *el-Câmi'u's-şâhîh*, nşr. Muhammed Zühayr b. Nasr (Beyrut: Dâru Tavki'n-Necât, 1422/2001), “Tevhid”, 44.

⁷ Fatih Koca, *Hafız Musikişinaslar (Osmanlı'dan Cumhuriyete Geçiş Dönem)* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2021), 26.

⁸ Mustafa Kılıç, *Kur'an Tilavetinde Usul ve Esaslar* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2022), 18.

⁹ Mehmet Ali Sarı, *Kur'ân-ı Kerim ve Dinî Mûsikî* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2013), 68.

¹⁰ Koca, *Hafız Musikişinaslar (Osmanlı'dan Cumhuriyete Geçiş Dönem)*, 27.

¹¹ Tanım için bk. Mehmet Ali Sarı, *Kur'ân-ı Kerim'i Güzel Okuma Tekniği ve Kuralları* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2013), 33.

talebe ilişkisini kapsamaktadır. Kur'ân-ı Kerim tilâvetinde de meşk sistemi uygulanmakta ve günümüzde halen geçerliliğini korumaktadır. Bununla birlikte Osmanlı döneminde Enderun Mektebi'nde de mûsikî eğitimi verilmiş ve birçok hâfız mûsikîşinas mûsikî nazariyatı eğitimini burada almıştır.¹² Bununla birlikte cami, tekke ve mûsikî meclislerinde okunan Kur'ân-ı Kerim tilâvetleri de mûsikî kabiliyeti yüksek kâriiler tarafından yapılmış ve dinleyiciler tarafından sanatsal altyapısı yüksek tilâvetler olarak kabul görmüştür. Bu bağlamda Kur'ân-ı Kerim tilâveti mûsikî kalitesi yüksek üslûp ve tavır ile günümüze kadar gelmiş ve medeniyetimiz bu süre zarfında birçok kârî yetiştirmiştir.

Tarih boyunca İslâm âleminde kârîler, tilâveti makam ve nağme ile yapmıştır.¹³ Osmanlı'nın son döneminden örnek verecek olursak birçok kârî, Kur'ân-ı Kerim tilâvetlerine birçok farklı tavır kazandırmışlardır. Hâfız Ahmed Irsoy (1869-1943), Hâfız Sâmî Ünokur (1874-1943), Hâfız Esad Gerece (1917-1958), Hâfız Sadettin Kaynak (1885-1961), Hâfız Ali Rıza Sağman (1890-1965), Hâfız Üsküdar'lı Ali Efendi (1885-1976), Hâfız Kemal Batanay (1893-1981), Hâfız Zeki Sesli (1910-1997), Hâfız Tahir Karagöz (1921-1994), Hâfız Kani Karaca (1930-2004), İsmail Biçer (1947/1998) gibi isimler Türk üslûbu Kur'ân-ı Kerim tilâvetinde önemli kârîlerden kabul edilir.¹⁴ Araştırmamızın ana konusunu oluşturan "TRT 1 Kur'ân-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması"ndaki yarışmacılar yukarıda isimlerini zikrettiğimiz kârîler başta olmak üzere birçok kâriden etkilenerek tilâvetlerini icrâ ettiklerini söyleyebiliriz. Bu da Kur'ân-ı Kerim tilâvetlerinin geçmişten günümüze bir silsile olarak üslup ve tavır açısından etkileşim içerisinde olduğunu göstermektedir.

1. Kur'ân-ı Kerim Tilâvetinde Üslûp ve Tavır

Mûsikîde bir saz ya da sözlü eserin bir kişi, grup, topluluk ya da yöre tarafından icrâ edilmesine ve yorumlanmasına tavır denir.¹⁵ Üslûp ise bir çağa mahsus tekniğin ülkeye ya da medeniyete mâl olmuş şahıslar ve icrâcılar tarafından kullanım tarzı olarak tanımlanmaktadır.¹⁶

Kur'ân-ı Kerim tavrı, farklı coğrafyalarda yaşayan Müslümanların dil ve kültür gibi farklılıklarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Tavır, içinde bulunduğu coğrafyanın kendine has ses ve nağme yapılarından etkilenir. Bu vesileyle Kur'ân lafızları da içinde bulunduğu medeniyetin mûsikîsinden etkilenir. Türk toplumu yüzyıllar boyu Ortadoğu coğrafyasında yaşamış olması sebebiyle Arap kültürüyle etkileşim içerisinde kalmış ve Kur'ân dilinin de Arapça olması sebebiyle müzikal tavır açısından da bu etkileşim süre gelmiştir. Bu sebeple Kur'ân-ı Kerim tavrında medeniyetimiz Türk tilâvet üslûbu dışında Arap tilâvet üslûbunu da kullanmıştır. Günümüzde de bu üslûp halen rağbet görmeye devam etmektedir.

¹² Koca, *Hafız Musikişinaslar (Osmanlı'dan Cumhuriyete Geçiş Dönem)*, 28.

¹³ Ali Rıza Sağman, *İlâveli Yeni Sağman Tecvidi* (İstanbul: Ahmed Said Matbaası, 1964), 44.

¹⁴ Detaylı bilgi için bk. Mehmet Öncel, "20. Yüzyıl İstanbul'unda Cami Mûsikisi Formlarından Kuran Tilaveti ve İcracıları", *Müzik İstanbul* (İstanbul: Esenler Belediyesi Yayınları, 2022) 688-706.

¹⁵ İlhan Ayverdi, "Tavır", *Misalli Büyük Türkçe Sözlük* (Kubbealtı Yayınları, 2005), 1212.

¹⁶ *Güncel Türkçe Sözlük "Üslup"* (Erişim: 20 Haziran 2023)

Kur'ân-ı Kerim tilâvetinde de üslûp ve tavır önem arz etmektedir. Tavrın; tilâvette Türk mûsikîsi nazariyatının ve kişisel icrânın mezcedilmesiyle; üslûbun ise Türk mûsikîsi nazariyatının ve geleneksel icrânın mezcedilmesiyle ortaya çıktığı şeklinde ifade edilebilir. Bu bağlamda üslûp geleneksel; tavır ise kişisel ve yöreseldir.

1.1. Türk Tilâvet Üslûbu

Türk tilâvet üslûbu; mûsikî altyapısı, Türk mûsikîsi nazariyatı ve nağme yapısına dayanan üslûp olarak ifade edilebilir. Türk tilâvet üslûbunun Osmanlı döneminde birçok bölgede yaygın olarak icrâ edildiği ve özellikle Medine'de de Mescid-i Nebevî'de Hafız Ömer Aköz (1889-1952) tarafından Ramazan aylarında Türk tilâvet üslûbu mukabele okunduğu bilinmektedir.¹⁷ Türk tilâvet üslûbunda en önemli tavır olarak İstanbul tavrını görmekteyiz. İstanbul tavrı şu şekilde tarif edilir:

“Kendi coğrafyamızda yetişen ses ve tilâvet ustalarının ince zevklerinin süzgecinden geçerek asalet kazanmış makam ve nağme zenginliğimizle, ilâhi vahiyleri usûlünce okumadır.”¹⁸ Emin Işık ise İstanbul tavrının sanatlı olduğunu ve makam uygulamasının işlenerek icrâ yapıldığını ifâde etmektedir.¹⁹

Türk mûsikîsi nazariyatı ve üslûbunu mâhir kullanan birçok mûsikîşinasın yaşadığı İstanbul'da Kur'ân-ı Kerim tilâveti de bu sanatsal ortamdan etkilenmiş ve tilâvetlerde sanatlı icrâlar ortaya çıkmıştır. İstanbul tavrı Kur'ân okuyan kârîlerin en önemlilerinden birisi olarak kabul edilen ve son temsilcilerinden olan Hâfız Üsküdar'lı Ali Efendi (1885-1976), Türk tavrı Kur'ân-ı Kerim tilâvetine icrâlarıyla hizmet etmiştir. Tilâvet ederken mûsikîyi araç olarak görmüş olan Ali Efendi, tecvid kâidelerine ve Kur'ân nazariyatına dikkat etmiş ve bununla birlikte mûsikîye de bu kurallara dikkat ederek yer vermiştir. Makamları aktif olarak kullanan Ali Efendi, anlama uygun olarak nağme yapmış bu vesileyle mânâ-makam bütünlüğüne önem vermiş ve temsilî kırâatın en önemli temsilcilerinden birisi olmuştur. Yukarıda giriş bölümünde isimlerini zikrettiğimiz kârîler de Hâfız Üsküdar'lı Ali Efendi'nin benimsemiş olduğu İstanbul tavrına göre tilâvet etmişlerdir.

1.2. Arap Tilâvet Üslûbu

Tilâvetlerde Arap nağmelerinin işlendiği ve Arap mûsikîsinin uygulandığı üslûba Arap tilâvet üslûbu denilir.²⁰ Arap tilâvet üslûbu denildiğinde akla ilk olarak Mısır gelmektedir. Mısır, Kur'ân okulları vesilesiyle eğitime küçük yaştan itibaren önem vermiş ve Mısır'lı kârîler küçük yaşlardan itibaren Arap tilâvet üslûbu Kur'ân tilâvetinde eğitim aralar yetiştirmişlerdir.

Arap tavrından meşhur olan, Muhammed Rifat (1882-1950), Abdülfettah Mahmud Eş-Şa'şâî (1890-1962), Mustafa İsmail (1905-1978), Muhammed Sıddık Minşâvî (1920-

¹⁷ Mehmet Ali Sarı, *Kur'an Tilâvetinde Türk Tavrı ve Merhum Temsilcileri* (İstanbul: Mihrabad Yayınları, 2021), 37.

¹⁸ Sarı, *Kur'an Tilâvetinde Türk Tavrı ve Merhum Temsilcileri*, 41.

¹⁹ Turgut Yahşi, *İstanbul ve Kahire Tilâvet Tavrılarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018), 32.

²⁰ Esra Yılmaz, *Kur'ân-ı Kerim Kırâatinde Müzikal Tavrılar* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022), 18.

1969), Kâmil Yusuf el- Behtîmî (1922-1969), Mahmud Halil Husarî (1917-1980), Abdülbâsî Abdüssamed (1927-1988), Muhammed Leysî (1952-2006) gibi isimler örnek alınmış ve tilâvetleri birçok kişi tarafından dinlenilmiş ve taklit edilmiştir. Türk milleti tarafından da birçoğu dinlenen bu isimler Kur'ân-ı Kerim tavrı açısından medeniyetimizde alternatif tavır olarak kabul görmekte ve günümüzde icrâ edilen bir tavır olarak halen kullanılmaktadır.

2. Kur'ân-ı Kerim Tilâvetinde Nağmelerin Kullanıldığı Yerler

Tilâvet esnasında nağme yapmayı mümkün kılan yerlerin başında med harfleri gelmektedir. Tecvid ıstılahında med, herhangi bir harfin harekesinin med harfleriyle uzatılmasına denir.²¹ Kur'ân'ın büyük bir çoğunluğunda med harfleri bulunmaktadır. Med harflerinin uzatılması esnasında sese nağmenin de yüklenmesi tilâvetin daha güzel icrâ edilmesine imkan sağlamaktadır. Medd-i tabi, medd-i muttasıl, medd-i munfasıl, medd-i ârız, medd-i lîn gibi med çeşitlerinde nağme yapmak mümkündür.²²

Med harfleri gibi gunneli harfler de geniz sesi özelliği olması açısından nağme yapma imkanı verir ve tilâvete ahenk katar.²³ Gunne harfleri sakın nun ve sakın mim'dir.²⁴ Ayet sonlarında sıklıkla bulunan bu harfler, gunne (geniz sesi özelliği) olması sebebiyle hoş bir nağme meydana getirir. Bu harfler ve benzeri diğer harfler de insan sesi ile buluşunca tilâvette manevi bir tesir meydana getirir. Kur'ân'ın kendi içsel ahengi ve lafzın fonetiği dinleyenlerin anlamını bilmeseler de etkilenmelerine ve duygusal anlar yaşamalarına vesile olmuştur.²⁵ Bu sebeple Kur'ân'ın kendi ahengi ile birlikte mûsikî nağmelerinin birleşmesinin sanatsal bir icrânın ortaya çıkmasını sağladığı kanaatindeyim.

3. Trt 1 Kur'ân-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması

Kur'ân'ın güzel okunması için birçok kârî kendisini yetiştirmiş ve yukarıdaki bölümlerde de zikrettiğimiz unsurları uygulamak adına belirli eğitim metodlarıyla kendilerini geliştirmişlerdir. Tilâveti güzel olan kârîleri tespit etmek amacıyla birçok yarışma düzenlenmiş ve bu yarışmalar sayesinde Kur'ân güzel okunmaya teşvik edilmiştir. Bu yarışmalardan biri de TRT 1 tarafından düzenlenen Kur'ân-ı Kerîm'i Güzel Okuma Yarışması'dır. İlk defa 2017 yılında seyircisiyle buluşmuş, 2023 yılı itibariyle 7 sezon çekilmiş olan yarışma Ramazan aylarında yayınlanmıştır. Yarışmada Mehmet Ali Sarı, Osman Egin, Hafız Osman Şahin, Halil Necipoğlu jüri üyeleri olarak hazır bulunmuştur.

3.1. Yarışmacılar

Yarışmacılar ağırlıklı olarak Türk tavrında tilâvet yapmış olup Arap tavrında tilâvet yapanlar da mevcuttur. Yarışmanın editörü İbrahim Arpacı'dan alınan bilgilere göre

²¹ Sarı, *Kur'ân-ı Kerîm'i Güzel Okuma Tekniği ve Kuralları*, 72.

²² Med harfleri ve kuralları için bk. Abdurrahman Çetin, *Kur'an Okuma Esasları* (Bursa: Emin Yayınları, 2012), 201-230.

²³ Sarı, *Kur'an Tilâvetinde Türk Tavrı ve Merhum Temsilcileri*, 22.

²⁴ İsmail Karaçam, *Kur'ân-ı Kerîm'in Faziletleri ve Okunma Kâideleri* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2019), 220.

²⁵ Sarı, *Kur'an Tilâvetinde Türk Tavrı ve Merhum Temsilcileri*, 22.

yarışmaya bugüne kadar 1250 yarışmacı katılmıştır. Yarışmaya katılan kâriflerin gün, hafta birincileri ve finalistleri dinlenilmiş olup melodik açıdan benzer nağmeler tespit edilmiştir.

2017 yılında 1. sezonda İsmail Uyanık, Mahmut İdi, Cihan Kodal, Abdullah Altun, Burak Yıldırım, Yusuf Noyan, Mahmut Sağır, Ömer Akpınar, Furkan Tıraşçı, Fatih Derdiyok, Muhsin Kara, Mesut Yürür, Adem Başer, Osman Erbakan Küçükaydın, Sefa Kırıcı, Numan Akbaş, Doğan Temiz, Talha Kalkan, Yusuf Yılmaz, Nurullah Çelebi, Mustafa Altın dinlenilmiştir.

2018 yılında 2. sezonda Süleyman Cengiz, Abdullah Akalın, Mustafa Çolakoğlu, Hamit Güneş, Mehmet Çelik, Mustafa Avni Çelik, Harun Reşid Daniş, Tacettin Çayır, Fatih İmdat, Osman Özcan, Mesut Topçuoğlu, Ahmet Demir, Eyyüp Ensar Kılıç, Cihat Sayın, Emre Can Tekel, İkbâl Karabüber, Bilal Demir, Ahmet Aybar, Tayyip Hoş, Enes Özsoy, Saffet Çalış, Mehmet Şahin, Mustafa Demirci, Selçuk Arap, Samet Acar, Suat Yılmaz, Nuri Kandemir, Cem Atıcı, Mustafa Özyılmaz, Veli Solak, Enes Özsoy dinlenilmiştir.

2019 yılında 3. sezonda Eyyup Kuşbey, Sedat Dumlu, Mikail Abdurrahmanoğlu, Musa Esatoğlu, Hüseyin Gündüz, Hasan Çınar, Hilmi Altıok, Mürsel Çakmak, Mehmet Toprak, Hüseyin Şahinak, Sefa Muslu, Ömer Faruk Mahmutoğlu, Zeki Dere, Mustafa Öztürk, Fatih Durgut, Aziz Ataseven, Muharrem Kazım Dinç, Samet Yüksel dinlenilmiştir.

2020 yılında 4. sezonda Bilal Al, Mehmet Ali Sarıtürk, Hasan Köylü, Beytullah Bilgiç, Muhammed Halit Bolat, Emrullah Nergiz, Muhammed Sızcan, Cihat Sayın, Hakan Çavdar, Mustafa Tayyip Yaşar, Ahmet Hüdai Karakuran, Fatih Akçay, Okan Sağdıç, Furkan Kıroğlu, Muhammed Ali Akgün, Recep Tayyip Şentürk dinlenilmiştir.

2021 yılında 5. sezonda Gürsel Ulusoy, Ömer Şimşek, Gürkan Çiğdem, Selami Uçar, Salih Taşdemir, Mustafa Biliz, Tuna Kaya, Murat Ercan, Ali Kızılkaya, Alper Üsküplü, Duhan Berkan Karadeniz, Mesut Toçuoğlu, Yavuz Selim Günkızıl, Muhamed İsmail Demirel, Bekir Büyükkurt, Mustafa Coşkun, Serkan Yıldız dinlenilmiştir.

2022 yılında 6. sezonda İlhan Yücel, Cihan Emre Akbulut, Hüseyin Kandemir, İsmail Uyanık, Bilal Yıldırım, Hasan Latifoğlu, Ali Akkaya, Muhammed Talha Yeşil, Zafer Ak-yüz, Bilal Yılmaz, Necip Fazıl Belge, Süleyman Talha Çuhadar, Ömer Faruk Bolat dinlenilmiştir.

2023 yılında 7. sezonda Abdülkadir Geylani Budak, Kerem Bilgiç, Ercan Efiloğlu, Abdullah Yasin Rehan, Okan Sağdıç, Muhammed Sefa Çınar, Muhammed Şamil Aslanoğlu, Abdullah Emir Altun, İsmail Gündoğdu, Hamza Mustafa Aktoprak, Hasan Iştan, Murat Şahin, Hasan Çakmak, Erkan Keleş, Şaban Erci, Muhammed Saka dinlenilmiştir.

3.2. Benzer Nağmelerin Tespiti ve Notasyonu

Yukarıda ismi zikredilen kâriflerin video kayıtları üzerinden yapılan tespit neticesinde ortak ve benzer nağmeler notaya alınmış ve kararlar baz alınarak tasnif yapılmıştır. Tespit edilen nağmelerin bulunduğu sûrelerin ayet numaraları ve dinlenen video kayıtların dakikaları linkleri ile birlikte dipnotta verilmiştir.

3.2.1. Muhayyer Perdesinden Dügah Perdesine Uşşak Kararlı Nağmeler

İnfitâr Sûresi 10. Ayet'in "وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 1: Faruk Özkesemen²⁶

Duhân Sûresi 8. Ayet'in "لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 2: Hasan Işitan²⁷

Zuhurf Sûresi 87. Ayet'in "فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 3: Hasan Köylü²⁸

Şûrâ Sûresi 21. Ayet'in "وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 4: Hüseyin Yavuz²⁹

3.2.2. Gerdaniye Perdesinden Dügah Perdesine Uşşak Kararlı Nağmeler

Fussilet Sûresi 35. Ayet'in "إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 5: Ekrem Öztürk³⁰

²⁶ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması (2022) 5. Bölüm", Youtube (05 Nisan 2022), 00:45:35-00:45:43.

²⁷ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 20. Bölüm", Youtube (11 Nisan 2023), 01:11:28-01:11:33.

²⁸ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 115. Bölüm", Trtizle.com (2022), 00:38:28-00:38:34.

²⁹ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması (2022) 5. Bölüm", Youtube (5 Nisan 2022), 00:29:54-00:30:00.

³⁰ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 9. Bölüm", YouTube (04 Haziran 2017), 01:35:49-01:35:57.

Âl-i İmrân Sûresi 131. Ayet'in "أَعَدَّتْ لِلْكَافِرِينَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 6: Beytullah Bilgiç³¹

Âl-i İmrân Sûresi 191. Ayet'in "وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 7: Gürsel Ulusoy³²

Âl-i İmrân Sûresi 133. Ayet'in "أَعَدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 8: Ünal Şahin³³

A'râf Sûresi 43. Ayet'in "تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 9: Okan Sağdıç³⁴

3.2.3. Acem Perdesinden Dügah Perdesine Uşşak Kararlı Nağmeler

Kasas Sûresi 83. Ayet'in "وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 10: Musa Esatoğlu³⁵

Enfâl Sûresi 2. Ayet'in "وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 11: Hakan Çavdar³⁶

³¹ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 115. Bölüm", *Trtizle.com* (2022), 01:02:26-01:02:32.

³² TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 142. Bölüm", *Trtizle.com* (2021), 00:06:50-00:06:53.

³³ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması (2022) 4. Bölüm", *YouTube* (04 Nisan 2022), 00:52:12-00:52:18.

³⁴ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 128. Bölüm", *Trtizle.com* (2020), 00:27:35-00:27:41.

³⁵ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 88. Bölüm", *Trtizle.com* (2019), 00:56:45-00:56:51.

³⁶ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 122. Bölüm", *Trtizle.com* (2020), 00:52:20-00:52:24.

Yûnus Sûresi 8. Ayet'in "بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 12: Bilal Yıldırım³⁷

Yûnus Sûresi 64. Ayet'in "ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 13: Ömer Şimşek³⁸

Âl-i İmrân Sûresi 146. Ayet'in "وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 14: Abdullah Emir Altun³⁹

3.2.4. Uşşaklı Dügah Perdesinde Karar Eden Nağmeler

İbrâhîm Sûresi 36. Ayet'in "وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 15: Gürkan Çiğdem⁴⁰

Ahzâb Sûresi 48. Ayet'in "وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 16: Salih Taşdemir⁴¹

Rahmân Sûresi 11. Ayet'in "وَالْتَّخَلُّ ذَاتُ الْأَكْنَامِ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 17: Murat Ercan⁴²

³⁷ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması (2022) 13. Bölüm", YouTube (13 Nisan 2022), 00:28:28-00:28:32.

³⁸ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 142.Bölüm", Trtizle.com (2021), 00:23:44-00:23:50.

³⁹ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 20. Bölüm", YouTube (11 Nisan 2023), 00:10:57-00:11:02.

⁴⁰ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 142.Bölüm", Trtizle.com (2021), 00:33:40-00:33:53.

⁴¹ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 149.Bölüm", Trtizle.com (2021), 00:57:55-00:58:04.

⁴² TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 156.Bölüm", Trtizle.com (2021), 00:07:11-00:07:16.

Zümer Sûresi 72. Ayet'in "فَيْسُ مَعْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 18: Mustafa Coşgun⁴³

3.2.5. Çargah Kalıplı Nağmeler

Âl-i İmrân Sûresi 131. Ayet'in "أَعَدَّتْ لِلْكَافِرِينَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 19: İsmail Uyanık⁴⁴

Âl-i İmrân Sûresi 191. Ayet'in "وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 20: Mustafa Altın⁴⁵

İnfitâr Sûresi 6. Ayet'in "يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّبَكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 21: Hilmi Altıok⁴⁶

Bakara Sûresi 154. Ayet'in "وَلَكِنَّ لَا تَشْعُرُونَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 22: Abdullah Akalın⁴⁷

3.2.6. Acem Perdesinden Dügah Perdesine Hicaz Kararlı Nağmeler

Âl-i İmrân Sûresi 195. Ayet'in "وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْقَوَابِ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 23: Furkan Tıraşçı⁴⁸

⁴³ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 162.Bölüm", *Trtizle.com* (2021), 01:09:18-01:09:27.

⁴⁴ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 1.Bölüm", *YouTube* (27 Mayıs 2017), 01:07:39-01:07:42.

⁴⁵ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 25.Bölüm", *YouTube* (20 Haziran 2017), 00:54:13-00:54:17.

⁴⁶ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 95.Bölüm", *Trtizle.com* (2019), 00:21:35-00:21:44.

⁴⁷ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 34.Bölüm", *Trtizle.com* (2018), 00:57:32-00:57:37.

⁴⁸ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 10.Bölüm", *Trtizle.com* (2022), 00:48:55-00:48:57.

Şuarâ Sûresi 72. Ayet'in "قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 24: Emrullah Nergiz⁴⁹

Yûnus Sûresi 61. Ayet'in "إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 25: Recep Tayyip Şentürk⁵⁰

Mülk Sûresi 26. Ayet'in "وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 26: Kerem Bilgiç⁵¹

İbrâhîm Sûresi 38. Ayet'in "وَمَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 27: Abdullah Yasin Rehan⁵²

Tahrîm Sûresi 7. Ayet'in "إِنَّمَا تُحْزَنُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 28: İsmail Gündoğdu⁵³

Duhân Sûresi 16. Ayet'in "إِنَّا مُنْتَقِمُونَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 29: Hasan Işıtan⁵⁴

⁴⁹ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 20. Bölüm", *Trtizle.com* (2022) 00:07:15-00:07:26.

⁵⁰ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 134. Bölüm", *Trtizle.com* (2020), 00:40:08-00:40:11.

⁵¹ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 7. Bölüm", *YouTube* (28 Mart 2023), 01:08:28-01:08:32.

⁵² TRT 1 "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 13. Bölüm (Hafta Finali)", *YouTube* (04 Nisan 2023), 00:12:02-00:12:07.

⁵³ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 20. Bölüm", *YouTube* (11 Nisan 2023), 00:23:39-00:23:42.

⁵⁴ TRT 1 "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 20. Bölüm", *YouTube* (11 Nisan 2023), 01:14:50-01:14:55.

Âl-i İmrân Sûresi 98. Ayet'in "وَاللّٰهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 30: Murat Şahin⁵⁵

Âl-i İmrân Sûresi 192. Ayet'in "وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 31: Hasan Çakmak⁵⁶

Fussilet Sûresi 36. Ayet'in "إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 32: Hamza Mustafa Aktoprak⁵⁷

Yûsuf Sûresi 82. Ayet'in "وَإِنَّا لَصَادِقُونَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 33: Muhammed Saka⁵⁸

Fussilet Sûresi 31. Ayet'in "وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 34: Ali Kızılkaya⁵⁹

Hac Sûresi 78. Ayet'in "مَلَأَ آيَاتِكُمْ إِبرَاهِيمَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 35: Ahmet Aybar⁶⁰

⁵⁵ TRT 1 "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 20. Bölüm", YouTube (11 Nisan 2023), 01:29:20-01:29:25.

⁵⁶ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 26. Bölüm", YouTube (17 Nisan 2023), 00:25:29-00:25:36.

⁵⁷ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 20. Bölüm", YouTube (11 Nisan 2023), 00:58:55-00:59:03.

⁵⁸ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 26. Bölüm", YouTube (17 Nisan 2023), 01:19:37-01:19:46.

⁵⁹ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 156. Bölüm", Trtizle.com (2022), 00:21:41-00:21:47.

⁶⁰ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 53. Bölüm", Trtizle.com (2018), 01:52:14-01:52:20.

3.2.7. Hicazlı Dügah Perdesinde Karar Eden Nağmeler

Ankebût Sûresi 61. Ayet'in "فَأَنى يُؤفَكُونَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 36: Furkan Kıroğlu⁶¹

Fâtır Sûresi 31. Ayet'in "إِنَّ اللّٰهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 37: Mustafa Biliz⁶²

Âl-i İmrân Sûresi 138. Ayet'in "وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 38: Okan Sağdıç⁶³

3.2.8. Neva Perdesine Rastlı İniş Yapılan Nağmeler

Âl-i İmrân Sûresi 103. Ayet'in "لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 39: Mahmut Sağır⁶⁴

Ahzâb Sûresi 44. Ayet'in "تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 40: Şükrü Asıleren⁶⁵

Enbiyâ Sûresi 104. Ayet'in "إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ" bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 41: Eyyub Kuşbey⁶⁶

⁶¹ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 128.Bölüm", *Trtizle.com* (2022), 01:01:11-01:01:17.

⁶² TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 149.Bölüm", *Trtizle.com* (2022), 01:36:15-01:36:29.

⁶³ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 13. Bölüm (Hafta Finali)", *YouTube* (04 Nisan 2023), 00:30:55-00:30:59.

⁶⁴ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 8.Bölüm", *YouTube* (03 Haziran 2017), 01:20:36-01:20:44.

⁶⁵ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 13.Bölüm", *YouTube* (08 Haziran 2017), 00:50:04-00:50:09.

⁶⁶ TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 88.Bölüm", *YouTube* (16 Mayıs 2019), 00:21:25-00:21:32.

Şuarâ Sûresi 82. Ayet'in “وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ” bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 42: Fatih Dölen⁶⁷

Âl-i İmrân Sûresi 193. Ayet'in “مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ” bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 43: Sefa Muslu⁶⁸

Ahzâb Sûresi 40. Ayet'in “مَنْ رَجَّالِكُمْ وَلَكِنَّ رَسُولَ اللَّهِ” bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 44: Muharrem Kazım Dinç⁶⁹

Nûr Sûresi 35. Ayet'in “وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ” bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 45: Ahmet Demir⁷⁰

Bakara Sûresi 155. Ayet'in “وَالْأَنْفُسِ وَالصَّمَرَاتِ” bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 46: Emreçan Tekel⁷¹

Ahzâb Sûresi 40. Ayet'in “وَلَكِنَّ رَسُولَ اللَّهِ” bölümündeki nağme tespit edilmiştir.

Şekil 47: Salih Taşdemir⁷²

Sonuç

Kur'an-ı Kerim tilâveti, tarih boyunca İslâmiyet'in yayılmasıyla birlikte geniş bir coğrafyayla tanışmıştır. Farklı kültürlerin mûsikî altyapılarının etkisiyle farklı melodi-

⁶⁷ TRT 1, “Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 23.Bölüm”, *YouTube* (18 Haziran 2017), 01:12:36-01:12:41.

⁶⁸ TRT 1, “Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 102.Bölüm”, *Trtizle.com* (2019), 00:43:00-00:43:11.

⁶⁹ TRT 1, “Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 107.Bölüm”, *Trtizle.com* (2019), 00:39:04-00:39:10.

⁷⁰ TRT 1, “Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 44.Bölüm”, *Trtizle.com* (2018), 01:49:52-01:49:58.

⁷¹ TRT 1, “Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 53.Bölüm”, *YouTube* (25 Nisan 2018), 00:53:28-00:53:34.

⁷² TRT 1, “Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 149.Bölüm”, *Trtizle.com* (2022), 00:53:35-00:53:43.

lerle etkileşim halinde olmuş üslûp ve tavır açısından çeşitliliği de beraberinde getirmiştir. Bu sebeple çalışmamızda üslûp ve tavır kavramı üzerine durulmuş ve güzel okumak için belirli bir tavır ve üslûba sahip olunması gerektiği ifâde edilmiştir. Araştırmamızda Kur'ân-ı Kerim tilâvetinin güzel okunması için tecvid, mahâric-i hurûf, ta'lim gibi kaidelerle birlikte nağmenin de önemine vurgu yapılmış, nağme yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlardan bahsedilmiş ve nağmelerin yapılacağı yerler belirtilmiştir.

“TRT 1 Kur'ân-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması” kârîlerinin benzer nağmelerini tespit etmek amacıyla yapmış olduğumuz araştırmamızda yarışmaya katılan 1250 kişiden yalnızca Türk tilâvet üslûbunda okuyanların gün ve hafta birincilerinin video kayıtları dinlenilmiştir. Dinlenen video kayıtlar neticesinde 47 benzer nağme tespit edilmiştir. Tespit edilen nağmeler muhayyerden düğâha uşşaklı karar eden nağmeler, gerdaniyeden düğâha uşşaklı karar eden nağmeler, acemden düğâha uşşaklı karar eden nağmeler, uşşaklı düğâhta karar eden nağmeler, çargâhta kalış yapan nağmeler, acemden düğâha hicazlı karar eden nağmeler, hicazlı düğâhta karar eden nağmeler, gerdâniye ve muhayyerden nevaya rast inişli nağmeler olmak üzere 8 kısımda incelenmiştir. Tespit edilen nağmeler “Mus2” programıyla notaya alınmıştır. Tespit edilen nağmelerin sûre-ayet numaralarına, dinlenen video kayıtlarının bölüm, sezon, dakika ve linklerine dipnotta yer verilmiştir.

Nağmelerin tespiti neticesinde kârîlerin repertuarlarının fazlalığıyla çeşitlenen bir nağme örgüsünün olduğunu söyleyebiliriz. Kârîlerin yapmış oldukları nağmelerin ve kullanılan makamların birçoğunun benzerliği etkileşimin kaçınılmaz olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda dinlenen tilâvetlerde nağmelerle birlikte makamsal geçkilerin de benzerliği görülmüştür. Dinlenen kayıtlarda en çok kullanılan makam olan uşşâğın Türk tavrının en çok benimsediği makam olarak kabul gördüğü söylenilebilir. Benzer nağmelerin çok küçük farklılıklarla birbirinden ayrılması Kur'ân-ı Kerim tilâvetinin irticâli bir tür olmasından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple tespit edilen nağmelere “ortak nağmeler” ifâdesi yerine “benzer nağmeler” ifadesi kullanılması uygun görülmüştür. Bu nağme örgülerinin XX. yüzyıl kârîleri ile karşılaştırılarak kimlerden ne ölçüde etkilendiğinin araştırılması da ayrıca bir çalışmaya konu olabilir.

Kaynakça | References

- Ayverdi, İlhan. “Tavır”. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. Kubbealtı Yayınları, 2005.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail. *el-Câmi'u's-şâhih*. nşr. Muhammed Züheyr b. Nasr. 8 Cilt. Beyrut: Dâru Tavki'n-Necât, 2. Basım, 1422/2001.
- Çetin, Abdurrahman. *Kur'an Okuma Esasları*. Bursa: Emin Yayınları, 2012.
- Çetin, Abdurrahman. “Tilâvet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/155-157. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Karaçam, İsmail. *Kur'ân-ı Kerim'in Faziletleri ve Okunma Kâideleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 32. Basım, 2019.
- Karakurt, Zeynep Maide. “Kur'ân-ı Kerim Tilâveti”. *Türk Din Mûsikîsi*. ed. Mehmet Tıraşçı. 121-131. Ankara: Nobel Yayınları, 2023.
- Kılıç, Mustafa. *Kur'an Tilavetinde Usul ve Esaslar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2022.

- Koca, Fatih. *Hafız Musikişinaslar (Osmanlı'dan Cumhuriyete Geçiş Dönem)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2021.
- Koca, Fatih- Turabi, Ahmet Hakkı. "Kur'ân-ı Kerim Tilâveti". *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*. ed. Ahmet Hakkı Turabi. 352. Ankara: Grafiker Yayınları, 2021.
- Öncel, Mehmet. "20. Yüzyıl İstanbul'unda Cami Mûsikisi Formlarından Kuran Tilaveti ve İcracıları". Müzik İstanbul. 688-706. İstanbul: Esenler Belediyesi Yayınları, 2022.
- Sağman, Ali Rıza. *İlâveli Yeni Sağman Tecvidi*. İstanbul: Ahmed Said Matbaası, 4. Basım, 1964.
- Sarı, Mehmet Ali. *Kur'an Tilâvetinde Türk Tavrı ve Merhum Temsilcileri*. İstanbul: Mihrabad Yayınları, 2021.
- Sarı, Mehmet Ali. *Kur'ân-ı Kerîm ve Dinî Mûsikî*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2013.
- Sarı, Mehmet Ali. *Kur'ân-ı Kerîm'i Güzel Okuma Tekniği ve Kuralları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 4. Basım, 2013.
- Temel, Nihat. *Kırâat ve Tecvid İstilahları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2020.
- Uludağ, Süleyman. *İslâm ve Mûsikî*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2015.
- Yaşlı, Turgut. *İstanbul ve Kahire Tilâvet Tavrılarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Yılmaz, Esra. *Kur'ân-ı Kerim Kırâatinde Müzikal Tavrılar*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 1.Bölüm". *YouTube*. Yayın Tarihi 27 Mayıs 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=0JPTaRv81-c&t=3833s>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 7. Bölüm". *YouTube*. Yayın Tarihi 28 Mart 2023. <https://www.youtube.com/watch?v=3PRpECipgh8&t=4111s>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 8.Bölüm". *YouTube*. Yayın Tarihi 03 Haziran 2017. https://www.youtube.com/watch?v=2-F_PAAT8LQ&t=5143s
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 9.Bölüm". *YouTube*. Yayın Tarihi 04 Haziran 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=g1n3EXyfHEQ&t=5765s>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 10.Bölüm". *YouTube*. Yayın Tarihi 05 Haziran 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=cOor-W2Lxr0&t=3411s>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 13. Bölüm (Hafta Finali)". *YouTube*. Yayın Tarihi 04 Nisan 2023. https://www.youtube.com/watch?v=9oZPL6pjh_o&t=3695s
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 13.Bölüm". *YouTube*. Yayın Tarihi 08 Haziran 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=xRYfzQzYN1s&t=3012s>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 20. Bölüm". *YouTube*. Yayın Tarihi 11 Nisan 2023. <https://www.youtube.com/watch?v=NXpt8TUzyUg&t=663s>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 115. Bölüm". *YouTube*. Yayın Tarihi 2020. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-115-bolum-2017202>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 23.Bölüm". *YouTube*. Yayın Tarihi 18 Haziran 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=okYVdw51LKs&t=4361s>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 25.Bölüm". *YouTube*. Yayın Tarihi 20 Haziran 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=pvP0-6nXKpA&t=3323s>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 26. Bölüm". *YouTube*. Yayın Tarihi 17 Nisan 2023. <https://www.youtube.com/watch?v=VMHUXis4KL4&t=4783s>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 34.Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2018. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-34-bolum-114099>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 44.Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2018.

- <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-44-bolum-114090>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 53.Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2018. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-53-bolum-114047>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 88.Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2019. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-88-bolum-121577>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 95.Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2019. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-95-bolum-121661>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 102.Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2019. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-102-bolum-121936>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 107.Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2019. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-107-bolum-122002>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 115. Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2022. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-115-bolum-2017202>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 122.Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2020. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-122-bolum-2017186>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 128.Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2020. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-128-bolum-2017199>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 134.Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2020. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-134-bolum-2017810>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 142.Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2021. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-142-bolum-5193531>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 149.Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2021. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-149-bolum-5262707>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 156.Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2021. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-156-bolum-5335027>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması 162.Bölüm". *Trtizle.com*. Yayın Tarihi 2021. <https://www.trtizle.com/programlar/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-2022/kuran-i-kerimi-guzel-okuma-yarismasi-162-bolum-5396199>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması (2022) 4. Bölüm". *YouTube*. Yayın Tarihi 04 Nisan 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=HbviB2RJC8&t=3161s>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması (2022) 5. Bölüm". *YouTube*. Yayın Tarihi 05 Nisan 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=QHR7Rb91ias>
- TRT 1, "Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması (2022) 13. Bölüm". *YouTube*. Yayın Tarihi 13 Nisan 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=OODHL8Akp5k&t=2451s>